

gewoon beginnen.” En ook de diensten waren meer Amerikaans dan Nederlands; uitbundiger, maar vooral ontspannen, informeel en open.

Bob Newmark (61) was erbij, bij die eerste dienst aan de Leidsegracht. Hij is geboren en getogen in New York maar woont inmiddels zevenendertig jaar in Amsterdam. Ook hij voelt zich niet op zijn plaats in de “te patriarchale tradities” van andere Nederlandse joodse gemeentes. Wat het bijzondere is aan Beit Ha’Chidush? “Hier ben ik welkom, hier voel ik me thuis”, zegt Newmark. Als jood, én als mens met persoonlijke morele waarden.

In New York ging Newmark vroeger naar de joodse school. Niet omdat hij moest, maar omdat hij het leuk vond. Newmark is vol joods, opgevoed met de traditie, maar niet met het geloof. Hij noemt zichzelf een ‘jewbu’, joods en boeddhistisch tegelijk. “Dat is in de Verenigde Staten veel gewoner. Het jodendom is in Amerika veel meer geïntegreerd in het dagelijks leven.” Op het Europese vasteland is de joodse identiteit sinds de oorlog grotendeels bepaald door de orthodoxe en liberale gemeentes, los van de samenleving. Elke New Yorker daarentegen weet wanneer het joods nieuwjaar of grote verzoendag is.

Vrouwen met een keppeltje

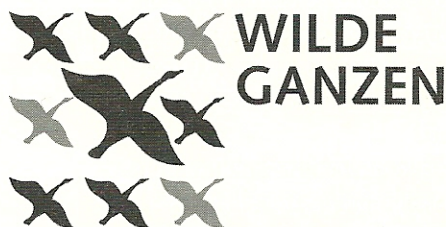
In de Amsterdamse Uilenburgersynagoge klinkt gezang. Een vrouwenstem, een mannenstem, dan meerdere stem-

Sidur Ha’Chidush

De onlangs verschenen *sidur* (gebedenboek) van Beit Ha’Chidush is tot stand gekomen onder redactie van rabbijn Elisa Klapheck. Het grote vierkante boek met slappe kaft past in de talmoeidische traditie. Maar zijn het in de eeuwenoude Talmoe alleen schriftgeleerden die commentaar geven op de joodse Bijbel, in de nieuwe sidur komt werkelijk jan en alleman aan het woord.

In het midden van de pagina’s staan de Hebreeuwse teksten met Nederlandse en Engelse vertaling; eromheen gedichten (van onder andere Judith Herzberg), notenbalken, commentaren en citaten van de meest uiteenlopende personen: van rabbijn Yehuda Aschkenazy tot Albert Einstein, van Bertha Pappenheim tot Immanuel Kant, en van leden van Beit Ha’Chidush tot een atheïst. Religieuze, ketterse, kabbalistische, filosofische, spirituele en rationele teksten wisselen elkaar af. Zo heeft iedereen zijn eigen motivatie voor het volgen van de eeuwenoude liturgie tijdens de dienst.

Sidur Ha’Chidush betekent gebedenboek van vernieuwing. God wordt met jij aangesproken; er is een speciaal ‘coming out prayer’ voor homoseksuelen en zelfs de uitverkiezing van het joodse volk is bespreekbaar. Wie moeite heeft met de woorden ‘die ons uit alle volkeren koos’, kan het woord ‘uit’ vervangen door ‘met’. Het gebedenboek (200 blz., € 36,-) is te bestellen via e-mail: bhc@chello.nl, of tel.: 023-5247204.

De Wilde Ganzen vliegen

Op zondag 21 oktober voor **Zimbabwe** –
Opzet kindertehuis
Chitungwiza

en

zondag 28 oktober voor **Wit Rusland** –
Boederij voor jongens met een
verstandelijke beperking

Giften voor het IKON-pastoraat zijn
ook welkom op giro 40.000 in Hilversum
onder vermelding van IKON-pastoraat.

WILDE GANZEN, HILVERSUM
Tel. 035 625 10 30
www.wildeganzen.nl

men tegelijk. “*Baruch ata Adonai...*” Beit Ha’Chidush viert Rosh Ha’Shana, joods Nieuwjaar. Worden in een traditionele dienst alleen belangrijke mannen een voor een opgeroepen om een stukje van de Thora te lezen, hier kan iedereen deze eer te beurt vallen. Eerst – traditioneel – iedereen van de stammen Cohen en Levi, maar – vernieuwend – het zijn allemaal vrouwen. Dan volgen verschillende groepjes elkaar op: mensen uit de organisatie, diegenen die (nog) geen lid zijn; alle vijftientig aanwezigen hebben uiteindelijk bij de Thorarol gestaan. Bijna alle mannen, én sommige vrouwen, dragen een keppeltje, de meesten ook een *tallit* (gebedsdoek). Wie er zelf geen heeft, krijgt als hij bij de Thora wordt geroepen snel de tallit van een ander om de schouders. Even delen drie nieuwelingen gebroederlijk een gebedsdoek. Met diepe, krachtige stem zegt ook Bob Newmark tijdens de nieuwjaarsdienst een gebed. “*Praised are you, our God, our one and only...*” Meedeinend op de melodie van de gebeden die hij al zo lang kent, is Newmark de personificatie van de sfeer tijdens de dienst; plechtig maar gemoeidelijk.

Een eigen synagoge heeft de Beit Ha’Chidush niet, de diensten worden gehouden in de Uilenburgersynagoge en het Mozeshuis. En als het daar niet kan, wordt er een andere oplossing bedacht. Onlangs was ‘de Uil’ dubbel